

A Separation

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi

Oyuncular: Peyman Moadi (Nader), Leila Hatami (Simin), Sareh Bayat (Razieh)

2011 / İran / Farsça / 123'

Adalet ve Tekillik

Bir Ayrılık (A Separation, 2011), mahkeme salonunda hakimim bir çifte boşanma nedenlerinin yetersiz olduğunu söylediği sahneyle açılır. Çocuğunu İran'da yetiştirmek istemeyen bir anne olan Simin, 11 yaşındaki kızı ve eşiyle yurtdışına çıkmak istemektedir. Fakat eşi Nader Alzheimer hastası olan babasını bırakıp bir yere gidemeyeceğini söyleyerek gitme ya da kalma kararını artık eşiine bırakmıştır. İzleyici bu sorunun, hakimim yargıladığı gibi büyük bir sorun olup olmadığını merakla peşine düşerken yaşlı adama bakmak için bir hastabakıcının (Razieh) eve gelmesiyle, filmin odağı alt sınıfın sorunlarına doğru kayar. Kızına iyi bir eğitim vermek istediği için ülkeyi terk etmek isteyen ve bu yüzden boşanma davası açan öğretmen bir anneden, film bu sefer sabahın erken saatlerinde uzak yollardan gelen hamile kadına, yanındaki küçük kızına, mazlum hayatlarına ve kadının canla başla çalışmasına yönelir. Fakat Razieh'nin sorunu sadece maddi de değildir. Film, orta ve alt sınıflar arasındaki farktan sonra, dindar bir kadın olan Razieh'nin çalışırken, karşısına çıkan dini engellere ve bu yüzden nasıl kaygılandığına dikkatimizi çekmeye başlar. Artık ayrıldığı için bekar bir adamın yanında çalıştığını eşinden gizler, ve hasta adamın altını temizlemesi gerektiğini görünce, bunun günah olduğunu düşünerek ne yapacağını bilemez ve yanında taşıdığı telefon defterinden dini bir kurumu arayıp cevap almak ister. Bir taraftan hasta babasının ve kızının üstüne titreyen Nader'le, bir yandan da Razieh'nin yorgun bakışlarına ve çaresiz hayatına gitgide hassasiyet geliştirirken, Nader'in eve gelip Razieh'yi göremediğinde ve babasını yatağa bağlanmış bulduğunda Razieh ve Nader arasında çıkan tartışmada yine kimin haklı olup olmadığını düşündürmeye başlar film. Nader, Razieh'yi evden gitmesi için ikna edemeyince kadını iteleyerek kapıyı kapatır. Bu olaydan sonra Razieh çocuğunu düşürdüğünü öğrenir ve Nader'e dava açarlar. Simin, kan parası vermeyi teklif etse de, bebeğini kaybeden baba, kendilerini çalıştıran adama karşı neredeyse bir sınıf mücadelesi içine girip meydan okuyarak hakkının peşine düşer. Nader, Razieh'nin hamile olduğunu bilmediğini söylese de, kızı Termeh'in sorgulamaları ve üstüne gelmesiyle bildiğini fakat o an aklından çıktığını söyler. Nader hem hasta babasını ve kızını yalnız bırakmamak hem de hapse girmemek için yalan söylemiştir. Babasını yatağa bağlanmış ve neredeyse ölmek üzere olduğunu gördüğünde, kendini savunduğu gibi Nader sadece kulak misafiri olduğu bir konuşmadan öğrendiği Razieh'nin hamileliğini unutmüş olamaz mı?

Film, bizi kimin haklı olduğu konusunda düşündürürken doğruyu söylemek söz konusu olduğunda, karakterlerin en yakın ilişkilerde bile birbirine eşit mesafe alıp birbirilerini çekinmeden sorgulamasıyla bizi de empati kurduğumuz karakterlere karşı mesafe almak durumunda bırakır. Nader'e anlayışla yaklaşırsak da, eşinin hesap sormasıyla ve kızının yalanın peşine düşmesiyle duruma şüphyle yaklaşır, daha titiz ve tarafsız değerlendirmek zorunda kalırız. Şahit olarak eve gelen öğretmen, Nader'in aleyhine bir şey söylemek istemediği için Simin'e danışırken, Simin sadece doğruyu söylemesini ister. Öğretmen, yalan yere yemin ettiğini fark edince gidip ifadesini geri çeker. Simin, Razieh'nin çocuğunu Nader yüzünden düşürdüğünü duyduğunda, eşiine karşı Razieh'nin hakkını savunmaktan çekinmez ve eşiine hesap sorar. Termeh de babasının yalan söylemiş olacağından şüphle ettiğinde bu yalanın peşine düşer ve babasını sorgular. Nihayetinde Razieh'de söylediği yalandan dolayı alacağı helal olmayan kan parasının çocuğundan çıkacağını ve ilahi adaletle cezalandırılacağından korkarak son anda Kuran üstüne yemin edemez. Fakat sadece yalan söylemekten vazgeçen karakterleri gösterip filmi mesaj içerikli bir konumda da bırakmaz Farhadi. Bazen karakterlerin yalan söylemek zorunda kaldıkları durumları da gösterir. Razieh para almak

için yalan söylemek durumunda kalır, Nader kızını ve babasını mağdur bırakmamak için. Babasının yalan söylemesini sorgulayan Termeh ise şahitlik yapması gerektiğinde, bu karışık durumda yalan söylemeyi seçer. Dini baskı altında, yalanın günah olduğunu iliklerinde hisseden bütün karakterler bazen ilahi adaletin cezalandıracağından korkar, bazen de yalanın hayatlarına olan etkisini tartarak yalan söylemeyi tercih ederken, yalanın evrensel bir yasak oluşundan öte, bizde farklı karakterlerle birlikte durumları daha tekil haliyle değerlendirmeye başlarız.

Ayrılık

Sadece toplumsal sorunlara, kültürel farklara ya da şeriat kurallarıyla gündelik yaşamın çelişkilerine değinmiyor *Bir Ayrılık*. Bir çiftin arasında yaşanan iletişimsizlikleri, İran toplumunda bir babanın kızını nasıl kendine güvenli yetiştirmek için özel çaba sarf ettiğini, eşinin ayrılık kararını saygıyla karşılamasını, toplumda etkin olabilen bir kadını, dini ahlakla seküler yaşamın birbiriyle çelişkili yönlerini en doğal, sıradan konuşmalara, bakışlara ve gündelik hayatın içine sinmiş haliyle gösteriyor. Film birçok soru oluşturuyor bizde, ama filmde kesin cevaplar olmadığı gibi, bir soru üstünde durmanın, düşünmenin baskısını da yaşamıyoruz. Toplumsal çatışmaları, çocuğunu İran'da yetiştirmek istemeyen bir aileyi, dini hassasiyetlerin seküler hayatla örtüşmediği zamanları, karakterlerin yer yer değişen hissiyatlarını, her karaktere göre düşündürüyor. Sorunun her zaman her yerde olabileceğini gösteriyor. Vicdan muhasebesi, kan parasını alırsa çocuğunun canıyla bunu ödeyebileceği gibi önemli bir sorgulamada açığa çıkmaz sadece. Hızlı akan trafikte, hasta adamı korumak için karşıya geçmeye çalışan Razieh'nin gözlerindeki tedirginlikteki vicdanı da hissedebiliyoruz, ya da annesinin yaşlı adamı temizlediğini babasına söylemeyeceğini belirten küçücük bir çocuğunun hissettiği kaygıyı ve büyütme başladığı çelişkilerde de.

Film, Nader'le Simin'in ayrılığı üzerine başlamasına rağmen ilişkilerinin dinamikleri hakkında çok da fazla bilgi vermeden, yine ayrılıkla biter. Aslında, iki tarafta ayrılığı istememesine rağmen ayrılığın önüne neden geçilemez? Bu kararı vermeye cesaret etmiş Simin'e Nader mi daha çok kırgındır? Yoksa onca yıl birlikte yaşadından sonra kal demeyen eşine Simin mi? Simin 'isterseniz gidebilirsiniz' diyen eşinden biraz daha ısrar, bu önemli karara daha tepkili yaklaşmasını beklerken, Nader boşanma davasını açarak ilişkisini gözden çıkarmış eşine kırgındır ve yine kendi iradesiyle dönmelerini ister. Nader bazen kızına bu ayrılığın ciddi olmadığını, Simin'in eve döneceğini söylese de, ciddi bir adım atmadan bekleyişi Simin'i Nader'e karşı daha da kırılğanlaştırır. Ayrılmaya karar vermelerine neden olan sebep, filmin başında Nader'in yurtdışına gelmeyişi gibi görünse de, filmin sonunda ayrılığın nedenlerinin bu sebebi aştığını görürüz. Gitgide iletişimsizlikle örülüp büyüyen hikaye başta verilen karardan farklı bir hal alır, ve *Bir Ayrılık* tekrar mahkemede Termeh'in kararıyla son bulsa da, yönetmenin son sahnedeki ustalığıyla bitemeyen film, onların çıkışsız hikayelerini izleyicinin zihninde sonlandırmaz.

Merve Rümeyza Tapınç